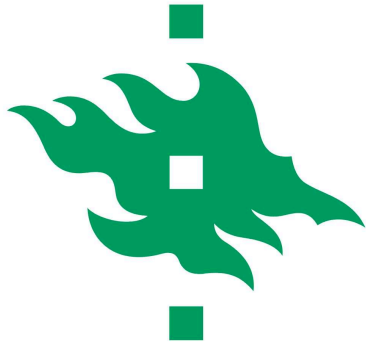

13.4.2022

Sosiaali- ja terveysministeriö
kirjaamo.stm@gov.fi

Viite: Sosiaali- ja terveysministeriö, lausuntopyyntö VN/1245/2021, 28.02.2022

Lausunto hallituksen esityksestä eduskunnalle laiksi terveydensuojelulain muuttamisesta sekä eräksi siihen liittyviksi laeiksi

Tämän eläinlääketieteellisen tiedekunnan lausunnon valmisteluun ovat osallistuneet apulaisprofessori Tarja Pitkänen, yliopistonlehtori Rauni Kivistö, professori Raimo Pohjanvirta, apulaisprofessori Janne Lundén ja yliopistonlehtori Leena Maunula.

Yleiset huomiot hallituksen esityksestä

Esitys Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivi (EU) 2020/2184 ihmisten käyttöön tarkoitetun veden laadusta (juomavesidirektiivi) täytäntöön panemiseksi Suomessa on hyvin valmisteltu.

Direktiivin keskeinen tavoite talousveden (juomaveden) terveydellisen laadun turvaamiseksi riskienhallinnan ja laatuvaatimusten keinoin on erittäin kannatettava. Lähestymistapa ottaa huomioon koko vedentuotanto- ja -jakelujärjestelmä raakavedestä kuluttajan hanaan asti on ollut Suomessa jo aiemmin periaatteena, ja uusi direktiivi entisestään vahvistaa tätä kokonaisvaltaista riskienhallintaa.

Direktiivissä säädettävien uusien seurantamuuttujien käyttöönotto ja muiden vaatimusten toimeenpano vaativat monenlaisia uudistuksia vesihuollon ja eri viranomais-toimijoiden keskuudessa useilla hallinnonaloilla. Näitä uudistuksia on osaltaan mahdollista tukea myös huolehtimalla Helsingin yliopiston eläinlääketieteellisen tiedekunnan elintarvikehygienian ja ympäristöterveyden osastolla annettavan ympäristöterveyden ja ympäristöterveydenhuollon opetuksen sisältöjen ajantasaistamisesta uudistuvan lainsäädännön mukaiseksi.

Esityksessä ehdotetut terveydensuojelulain, vesihuoltolain, ympäristösuojelulain ja eräiden tuotteiden markkinavalvonnasta annetun lain muutokset ovat hyvin perusteltuja ja kannatettavia. On toivottavaa, että ehdotetut toimet johtavat talousveden saastumistapahtumien vähenemiseen entisestään Suomessa. Eläinlääketieteellinen tiedekunta katsoo, että esitys talousvettä toimittavien laitosten riskinarviointiin perus-

tuvasta käyttötarkkailusta eli omavalvonnasta on oikeansuuntainen, ja jonka onnistuminen parhaalla mahdollisella tavalla vaatii hallinnonalojen rajat ylittävää yhteistyötä ja kansallista ohjausta. Talousveden kanssa kosketuksiin joutuviin materiaaleihin ja tuotteisiin liittyvä riskinarviointi on sekin kannatettavaa, joskin toteuttamistavaltaan varsin haasteellista. Ensisijaisina tiloina käytettävien rakennusten vesijärjestelmien riskinarviointi tulee sekin vaatimaan aikaa ja resursseja, sekä merkittävää kansallista ohjausta toteutuakseen. Erityistä huomiota tulee kiinnittää ohjeistukseen, kuinka kiinteistönomistajien tulee toimia, mikäli *Legionella*-bakteerin ja lyijyn määrät vedessä eivät täytä asetettuja laatuksikriteerejä. Ajantasaisten talousveden laadun seurantatulosten ja laitoksen tehokkuutta kuvaavien tunnuslukujen julkaiseminen verkossa on kannatettavaa.

Huomiot esityksen taustasta, tavoitteista ja nykytilan kuvauksesta: jaksot 1 - 3

Kohdassa 1.1.4 kuvattu ympäristöperäisen *Legionella*-bakteerin sisältyminen uuteen juomavesidirektiiviin on merkittävä uudistus. Tähän saakka *Legionella*-tapauksia on pidetty Suomessa varsin marginaalisina, eikä *Legionella*-tutkimusten tekemiseen, analyysien teettämiseen kiinteistöjen vesijärjestelmistä tai tarpeellisen laboratoriokapasiteetin kasvattamiseen ole samassa laajuudessa Suomessa panostettu, kuin useissa muissa Euroopan maissa. Ilmaston lämpenemisen seurauksena myös kylmän veden lämpötila tulee myös Suomessa entisestään lämpenemään ja lisäksi energiansäästötoimet uhkaavat laskea lämpimän veden lämpötilaa, jotka molemmat muutokset ovat edullisia *Legionella*-bakteerin kasvuille. Tässä tilanteessa on välttämätöntä, että myös kohdassa 3.1.1.5 esitetyt nykyiset kiinteistöjen vesilaitteistoista saatavan veden lämpötilaa ohjaavia säännöksiä tarkastellaan uudestaan. On oletettavaa, että nykytilanteessa merkittävä osa *Legionella*-infektioriskeistä on aiemmin jäänyt huomaamatta kiinteistöjen vesijärjestelmistä tehtävien *Legionella*-analyysien puuttuessa. Tulevina vuosina on syytä varautua siihen, että *Legionella*-bakteerin aiheuttamia vesijärjestelmien puhdistustarpeita esiintyy aiempia vuosia enemmän. Tämä muodostaa merkittävän uuden työtehtävän paitsi vesijärjestelmiä operoiville tahoille, myös vesimikrobiologista analytiikkaa tekeville laboratorioille.

Kohdassa 2.1.2 riskiperustaista lähestymistapaa kuvatessa on mainittu, että lähestymistavan soveltaminen on säädetty juomavesidirektiivissä veden toimittajan tehtäväksi. Eläinlääketieteellinen tiedekunta huomauttaa, että tämä tehtävänjako on hyvin perusteltu veden toimittajan hallinnoimissa veden puhdistus- ja jakeluprosesseissa, mutta ei niinkään veden muodostumisalueilla (vesivarojen suojele) tai kiinteistöjen vesijärjestelmissä. Kokonaisvaltaisen riskinarvioinnin toteutuminen vaatii talousveden toimittajilta merkittävää yhteistoimintaa paitsi vesiputkedirektiiviin perustuvaa vesienhoitoa toteuttavien toimijoiden, myös kiinteistöjen omistajien kanssa. Lisäksi tulevina vuosina ilmastonmuutoksen vuoksi voimistuviksi ennustetut sään ääri-ilmiöt kuten tulvat ja kuivuus, lisäävät riskejä laadultaan hyvän veden toimittamiselle ja edellyttävät merkittävää varautumista veden toimittajilta. Vaikka suurelta osin em. näkökulmat on jo sisällytetty nykyisiin säädöksiin (kuten on kuvattu esityksen kohdassa 3.1), riskinarvioinnin toteuttamisen kokonaisvaltaisuuteen ja riskinhallintatoimenpiteiden tarkoituksenmukaisuuteen myös muuttuvissa ympäristöolosuhteissa tulee edelleen kiinnittää huomiota. Eläinlääketieteellinen tiedekunta ehdottaa, että kohdassa 3.1.1.2 kuvattuun Water Safety Plan (WSP) -verkkotyökaluun lisätään Watershed Safety Plan (WSSP) moduuli, jonka avulla toimijat voisivat vielä aiempaa kokonaisvaltaisemmin arvioida veden muodostumisalueen toimintojen vaikutuksia pinta-, tekopohjavesi- ja pohjavesilaitoksilla käytettävien raakavesien laatuun. Myös ilmastonmuutoksen mukanaan tuomiin uusiin uhkiin varautumisen suunnitteluun voisi olla oma moduulinsa WSP-verkkotyökalussa. Lisäksi tulee pohtia, miten Suomessa toteutetaan kiinteistöjen vesijärjestelmien riskien arviointiin tarvittava Building

Water Safety Plan (BWSP), sillä ensisijaisista kiinteistöistä vastaavat tahot tarvitsevat selkeän soveltamisohjeistuksen riskienhallinnan toteuttamiseen.

Kohdassa 2.1.4 esitetty raakaveden seuranta on uusi edellytys tässä direktiivissä, ja se on varsin yleisellä tasolla kuvattu. Eläinlääketieteellinen tiedekunta katsoo, että seurannan oikeasuhtaisuuden varmistamiseksi eri paikkakunnilla ja vedentoimittajien välillä raakavedestä seurattavista muuttujista tulee antaa tarkentavia kansallisia säädöksiä ja ohjeita soveltuvissa säädöksien toimeenpanoa ohjaavissa oppaissa. Tarkentavan ohjeistuksen tarve koskee etenkin uusia omavalvonnassa seurattavia käyttötarkkailumuuttujia, joita ovat sameus ja somaattiset kolifaagit. Näistä sameuden osalta juomavesidirektiivi antaa tiedot seurantatiheydestä. Somaattisten kolifaagien osalta seurantatiheys on jätetty riskinarvioinnin perusteella määritettäväksi, mikä jättää paljon tulkinnanvaraa, sillä Suomessa ei ole aiempia tutkimusaineistoja tämän muuttujan arvoista ja niiden vaihtelusta. Tutkimusaineistoja on nyt tarpeen tuottaa ja ohjeistusten valmistelu on syytä toteuttaa yhteistoiminnassa asiantuntijaorganisaatioiden ja veden toimittajien kesken.

Kohdassa 2.1.8. esitettyihin tietokokonaisuuksiin liittyen eläinlääketieteellinen tiedekunta ehdottaa, että juomaveden toimitusjärjestelmien (jakeluverkostot) lisäksi tietokokonaisuuksiin pyritään yhdistämään yhteistyössä yhdyskuntajätevesidirektiivin toimeenpanosta vastaavan ympäristöministeriön hallinnonalan kanssa myös tiedot jäteveden johtavista viemäriverkostoista. Viemäriverkostojen kattavuus, verkostokartat ja jätevedenpuhdistamotiedot ovat tärkeässä asemassa ennaltaehkäistäessä talousveden saastumistapauksia yhdyskuntarakentamisen ja vesijohtoverkostotöiden yhteydessä, ja selvitettäessä talousveden saastumistapauksia. INSPIRE-direktiivin hengessä (esityksen kohta 2.2.5), jonka tavoitteena on Euroopan yhteisön paikkatietoinfrastruktuuri, kokonaisvaltaiset tietojärjestelmät olisivat tarpeellisia myös tartuntatautien jätevesiseurantaa kehitettäessä ja toteutettaessa. Lähtökohtana tietokokonaisuuksiin voisi olla vesihuollon kokonaisuus, joka on kuvattu nykyisen vesihuoltolain kuvauksen yhteydessä esityksen kohdassa 3.1.2. sisältäen sekä talousveden toimittamisen että jäteveden vastaanottamisen.

Kohdassa 2.1.9. esitetty vuotovesien määrän selvittäminen on erittäin kannatettavaa paitsi veden säästämiseksi, myös vesiturvallisuuden parantamisen näkökulmasta. Asianmukaisesti toimiva ja tiivis vedenjakeluverkosto on edellytys laadultaan hyvän talousveden toimittamiselle. Vesijohtoverkostojen kasvava saneerausvelka on yksi isoimmista veden toimittajien haasteista, sillä se lisää riskiä vuotovesien määrän lisääntymiseen ja putkirikkojen yleistymiseen.

Kohdassa 2.2.3 mainittuun talousveden kanssa kosketuksissa olevien rakennustuotteiden ja -materiaalien hygieniää koskevaan sääntelyyn liittyen eläinlääketieteellinen tiedekunta huomauttaa, että tuotteiden ja materiaalien teknisten vaatimusten lisäksi talousveden hygieniään vaikuttaa myös verkostotöiden ja -saneerauksien tekninen toteutus, jonka asianmukainen ohjeistus tulisi varmistaa.

Kohtaan 3.1.1.6 liittyen eläinlääketieteellinen tiedekunta katsoo, että olisi tarpeen selvittää, miksi kaikki terveydensuojelulain mukaisia talousvesitutkimuksia tekevät laboratoriot eivät jo nyt siirrä talousveden tutkimustuloksia Vati –tietojärjestelmään analyysisiirtopalvelun kautta, vaan kunnan terveydensuojeluviranomaiset tallentavat tutkimustuloksia tietojärjestelmään yhä manuaalisesti.

Eläinlääketieteellinen tiedekunta huomauttaa, että kohdassa 3.1.4 kuvatussa nykyisessä vesienhoitolainsäädännössä otetaan huomioon pinta- ja pohjavesien pilaantuminen kemiallisilla haitta-aineilla, mutta ei huomioida veden mikrobiologista saastu-

mista. Ihmisten ja eläinten terveyden suojelun näkökulmista myös veden saastuminen tautia-aiheuttavilla mikrobeilla tai muilla ihmisten tai eläinten terveydelle haitallisilla eliöillä vaikuttaa vesiturvallisuutta merkittävästi heikentävällä tavalla. Jatkossa on toivottavaa, että myös mikrobiologisen saastumisen ennaltaehkäisy huomioitaisiin aiempaa paremmin sekä pohjavesialueilla että pintavesivarannoissa, joita hyödynnetään talousveden otossa, eläin- ja kasvintuotannossa, kalastuksessa tai uimavetenä tai muussa virkistyskäytössä. Tätä voitaisiin edistää esimerkiksi kehittämällä edellä ehdotettua WSSP-moduulia WSP-verkkotyökalun osana ja lisäämällä terveydensuojelun ja ympäristönsuojelun tehtävissä toimivien asiantuntijoiden ylihallinnonalojen ulottuvaa yhteistyötä.

Huomiot esityksen nykytilan kuvauksesta ja vaikutuksista: jakso 4

Kohdassa 4.1.1 kuvattujen terveydensuojelulain keskeisten ehdotusten osalta eläinlääketieteellinen tiedekunta toteaa, että jäsenvaltioiden harkittavaksi jätettyjen ensisijaisten tilojen valinta tulee pohjautua altistumisen ja mahdollisten terveyshaittojen vakavuuden arviointiin. Altistumisen osalta merkittävää on tiloja käytettävien henkilöiden vedenkäyttötavat ja altistumisen kesto. Terveyshaittojen vakavuuden osalta merkityksellistä on tiloja käyttävien henkilöiden terveydentila. Ensisijaisia tiloja valittaessa erityisesti huomioitavia käyttäjäryhmiä ovat vastasyntyneet lapset, vanhukset, raskaana olevat ja henkilöt, joilla on jokin vastustuskykyä alentava sairaus.

Eläinlääketieteellinen tiedekunta katsoo, että kohdassa 4.1.2 vesihuoltolain 15 §:ään esitetty lisäys vesihuoltolaitoksen velvollisuudesta ilmoittaa riskiperusteisesti suorittamansa raakavesitarkkailun tulokset ja raakavedessä havaitsemansa epätavalliset muutokset viranomaiskäyttöön on kannatettava. Myös vesihuoltolaitoksen määritelmän yhdenmukaistaminen, samoin kuin ELY-keskusten ja kuntien valvovien viranomaisten yhteistyön tukeminen on kannatettavaa.

Kohdassa 4.1.3 kuvattu vesi- ja ympäristötietojärjestelmien käyttöliittymien yhdistäminen yhdeksi kansalliseksi verkkopalveluksi vesi.fi –verkkosivupalvelun yhteyteen on kannatettava esitys, jonka kokonaisvaltaiseen toteuttamiseen tulee varata riittävät resurssit. Eläinlääketieteellinen tiedekunta katsoo, että vesi.fi –verkkosivupalvelua olisi jatkossa hyödyllistä kehittää vielä tästäkin eteenpäin, esimerkiksi kattamaan yleisten uimarantojen paikkatietoja ja uimavesien hygieenisen laadun tietoja, tai jätevesiseurannoista saatavia tietoja. Tietokokonaisuuksiin liittyen tulee lisäksi jatkossa huomioida päivittyvä yhdyskuntajätevesidirektiivi, mukaan lukien rajapinnat ja tarpeet jätevesiepidemiologisen tiedon yhtenäisille tietojärjestelmille Euroopassa. Eläinlääketieteellinen tiedekunta huomauttaa, että laatutietojen osalta tietojärjestelmien yhdistäminen edellyttää, että eri säädösten alaisissa seurannoissa ja valvontatutkimuksissa myös seurantamuuttujien nimistö ja määrittämenetelmät sekä niiden tietojärjestelmäkoodit ovat yhdenmukaisia ja noudattavat ajantasaisia standardeja. Eläinlääketieteellinen tiedekunta toteaa, että tietokokonaisuuksien koostamisen osalta esitetyllä tavalla, riittävät resurssit ja hyvin toimiva yhteistoiminta ja tiedonvaihto Terveyden ja hyvinvoinnin laitoksen ja Suomen ympäristökeskuksen välillä ovat keskeisiä onnistumisen edellytyksiä.

Talousveden häiriötilanteisiin liittyen on esitetty, että tiedot koottaisiin kahteen eri tietojärjestelmään, epidemioiden osalta RYMY-tietojärjestelmään ja muiden häiriötilanteiden osalta VATI-tietojärjestelmään. Eläinlääketieteellinen tiedekunta huomauttaa, että RYMY-järjestelmään epidemiaepäilyilmoituksia tehtäessä ei useinkaan ole selvää, onko kyseessä todellinen talousvesivälitteiden epidemia, eikä epäilyilmoitusta tehtäessä ole suotavaa jäädä odottamaan, täyttyykö epidemian kriteerit. Kahden järjestelmän tilanteessa on vaarana, että mahdolliset epidemiaepäilyt, joihin ei

liity alkuvaiheessa useita sairastuneita, jäisivät jatkossa ilmoittamatta RYMY-järjestelmään ja ilmoitettaisiin vain häiriötilanteina VATI-järjestelmässä. Joidenkin vesivälitteisten taudinaiheuttajien tapauksessa itämisaika tartunnasta oireisen taudin alkamiseen on pitkä. Eläinlääketieteellinen tiedekunta ehdottaa, että kaikki häiriötilanteet kirjattaisiin jatkossa VATI-järjestelmään, johon ilmoittaja merkitsisi, jos kyseisestä häiriötilanteesta on tehty myös epidemiaepäilyilmoitus RYMY-järjestelmään.

Eläinlääketieteellinen tiedekunta pitää kannatettavana, että tietojärjestelmien kehittämistyöhön sosiaali- ja terveysministeriön, maa- ja metsätalousministeriön ja ympäristöministeriön hallinnonaloilla osoitetaan resursseja, jotta tällä hetkellä monimutkainen kokonaisuus voisi palvella jatkossa ympäristönsuojelun ohella myös terveydensuojelun tarpeita, mm. sijaintitietojen turvallisuusluokittelun huomioiden.

Eläinlääketieteellinen tiedekunta huomauttaa, että esityksessä kuvatun *Legionella*-bakteerin seurannan ensisijaisten kiinteistöjen vesijärjestelmistä annettu menetelmä EN ISO 11731 kattaa varsin laajan joukon *Legionella*-suvun bakteereita, mikä on kannatettavaa kokonaisvaltaisen riskinarvioinnin näkökulmasta. Lisäksi direktiivi antaa mahdollisuuden käyttää myös muita vaihtoehtoisia menetelmiä riskinarvioinnin verifointivaiheessa. Osa vaihtoehtoisista menetelmistä kattaa kuitenkin vain yhden lajin: *Legionella pneumophila*. Eläinlääketieteellinen tiedekunta katsoo, että eri *Legionella*-menetelmien käyttökohteiden osalta menetelmävalinta vaatii selkeää lisäohjeistusta siitä, missä tapauksissa tulee käyttää EN ISO 11731 mukaista menetelmää, ja milloin *Legionella*-bakteerin analyysi voidaan toteuttaa vaihtoehtoisilla menetelmillä.

Kohdassa 4.2.1.1 kuvatut resurssilisäykset asiantuntijatehtävien hoitoon eri hallinnonaloilla ovat perusteltuja. Eläinlääketieteellinen tiedekunta katsoo, että esitettyjen lisätehtävien lisäksi asiantuntemusta tarvittaisiin enenevässä määrin myös tukemaan vedenmuodostumisalueilla tehtäviä riskinarviointia ja vesihuoltolaitosten omavalvonnassa tehtäviä seurantatutkimuksia, erityisesti talousveden tuotannossa käytettävien raakavesien laadun ja talousveden tuotantoprosessien mikrobien poistotehokkuuden näkökulmista. Uusi juomavesidirektiivi tuo talousveden raakavesien riskinarvointiin kokonaan uuden muuttujan, somaattiset kolifaagit, joiden toivotaan toimivan virusten aiheuttamien tartuntatautiriskien ilmentäjinä. Myös jo aiemmin käytettyjen hygieniaindikaattorien (*Escherichia coli*, suolistoperäiset enterokokit ja klostridi-itiöt) ja valikoitujen vesivälitteisiä infektioita aiheuttavien taudinaiheuttajamikrobien esiintymisen ja niiden päästölähteiden kartoittaminen on tarpeellista huomioida osana vedenmuodostumisalueiden tarkkailuohjelmia. Vesimikrobiologisten näkökohden lisäksi talousveden sisältämien kemiallisten haitta-aineiden, mukaan lukien tarkkailtavien aineiden lista ja maksatoksiini mikrokystiini-LR, seuranta ja seurantaan käytettävien analyysimenetelmien soveltaminen vaativat lisäresursseja asiantuntijalaboratorioissa. Eläinlääketieteellinen tiedekunta katsoo, että ELY-keskuksiin suunniteltaviin uusiin tehtäviin liittyen raakaveden laadun ja vedenmuodostumisalueen riskinarvointia voitaisiin tukea lisäresurssoinnin turvin erityisesti lainsäädännön toimeenpanon alkuvaiheessa siten, että neuvonnan ja opastuksen tarve terveydensuojelullisissa kysymyksissä ja ihmisten terveysriskien arvioinnin uusin karttuva tieto tulisivat riittävällä tavalla huomioitua. On myös huomattava, että kiinteistöjen vesijärjestelmien *Legionella*-analytiikan lisääminen johtaa väistämättä myös tämän nykyisin vielä alidiagnosoidun vesijärjestelmistä peräisin olevan taudin infektiopidemiologisten, mukaan lukien molekyyliepidemiologian, selvitystarpeiden lisääntymiseen, mikä tulisi huomioida lisäresursseja suunniteltaessa. Edellä mainituista syistä Terveyden ja hyvinvoinnin laitoksen kaavailtujen vuosittaisten kustannuksen lisäksi kertaluontoinen erä vedenmuodostumisalueen riskinarvointien ja ensimmäisen *Legionella*-riskinarvointiohjeistuksen laadintaan vaikuttaa tarpeelliselta.

Esityksen kohdassa 4.2.1.2 olevaan taulukkoon 2 liittyen eläinlääketieteellinen tiedekunta huomauttaa, että esisijaisiksi tiloiksi ehdotettujen hotellien, hostellien, huoneistohotellien, motellien, matkustajakotien, lomakeskusten ja leirintäalueiden majoitushuoneistojen ja majoituskasarmien osalta ei ole selvää, miten näiden tilojen valinta pohjautuu altistumisen ja mahdollisten terveyshaittojen vakavuuden arviointiin. *Legionella*-riskin kartoittamiseen liittyvien kustannusvaikutusten tähden valintaperusteiden tulisi olla saatavilla. Muiden taulukossa 2 lueteltujen tilojen osalta valintaperusteina lienee ollut tiloja käytettävien henkilöiden vedenkäyttötavat, altistumisen kesto ja/tai tiloja käyttävien henkilöiden terveydentila huomioiden vanhukset ja henkilöt, joilla on jokin vastustuskykyä alentava sairaus, mikä on perusteltua.

Lisäksi esityksen kohtaan 4.2.1.2. liittyen eläinlääketieteellinen tiedekunta toteaa, että ympäristönsuojeluviranomaisen osallistuminen jatkossa vesilaitosten riskinarviointiin on kannatettavaa.

Kohtaan 4.2.1.3 liittyen eläinlääketieteellinen tiedekunta huomauttaa, että vesihuoltolaitosten osalta vähäisiä lisäkustannuksia voi syntyä virusten poistotehokkuuden arvioimiseksi tarvittavien tutkimusten toteuttamisesta. Lisäksi terveydensuojelulain mukaisia tutkimuksia tekevien laboratorioden osalta alkuvaiheessa kustannuksia syntyy myös analyysimenetelmien käyttöönotosta uusille seurantamuuttujille (esimerkiksi *Legionella* spp., somaattiset kolifaagit, mikrokystiini-LR).

Kohdassa 4.2.4. esitettyihin yhteiskunnallisiin vaikutuksiin liittyen eläinlääketieteellinen tiedekunta pyytää huomioimaan, että riskinarviointiin pohjautuvassa lähestymistavassa on oleellista pystyä varautumaan myös vesihuollon uusiin uhkiin. Yksi tällainen uusi uhka on useilla vedenmuodostumisalueilla sijaitsevien tuotantoeläintilojen viime vuosina lisääntyneet *Cryptosporidium*-alkueläimen aiheuttamat tartunnat. *Cryptosporidium* on zoonoosi, joka on muissa maissa, kuten Ruotsissa, aiheuttanut laajoja talousvesivälitteisiä epidemioita pintavesilaitoksilla. Jotta uusiin uhkiin varautumista voidaan kansallisella tasolla tehdä, tulee kansallisella tasolla myös varmistaa, että aiheen tutkimustoimintaan on käytettävissä riittävästi resursseja.

Yleiset huomiot terveydensuojelulaista

Eläinlääketieteellinen tiedekunta katsoo, että pienten talousvettä toimittavien laitosten ja vettä omasta vesilähteestä hankkivien pienimuotoisten kaupallisten ja julkisten toimijoiden riskien arvioinnin ja hallinnan sääntely, niiden resurssit huomioon ottaen, on kannatettavaa.

Terveydensuojelulaki 16 § Soveltamisala

Yhtenäisten tietokokonaisuuksien tavoitteen nimissä eläinlääketieteellinen tiedekunta ehdottaa sosiaali- ja terveysministeriön osaltaan varmistavan, että säädösten toimeenpanijoilla on käytössään kattavasti erilaisten vesien määritelmät ja selkeät vuokaaviot tai vastaavat kokoavat katsaukset toimintatavoista soveltamisalan ulkopuolelle jäävissä poikkeustapauksissa koskien luonnon kivennäisvesiä, eräisiin muihin tarkoituksiin käytettäviä vesiä ja lämmintä käyttövettä.

Terveydensuojelulaki 16 a § Määritelmät

Ei huomautettavaa.

Terveydensuojelulaki 17 § Yleiset laatuvaatimukset

Muutosehdotukset ovat kannatettavia.

Terveydensuojelulaki 17 a § Laatuvaatimuksista poikkeaminen

Ei huomautettavaa.

Terveydensuojelulaki 17 b § Vedentuotantoketjussa käytettävät kemikaalit, materiaalit ja tuotteet

Ei huomautettavaa.

Terveydensuojelulaki 18 § Talousvettä toimittavan laitoksen toiminnan hyväksyminen

Ei huomautettavaa.

Terveydensuojelulaki 18 a § Ilmoitusvelvollisuus vedenjakelualueesta

Ei huomautettavaa.

Terveydensuojelulaki 19 § Riskiperusteisen lähestymistavan yleiset periaatteet

Ei huomautettavaa.

Terveydensuojelulaki 19 a § Talousveden toimitusjärjestelmän riskienhallinta

Ehdotettu lisäys on kannatettava. Riskinarviointiin osallistuvien yhteistyötahojen listalla on tarpeen huomioda riittävä asiantuntemus myös zoonoottisten tartuntatautien aiheuttamista uusista vesiturvallisuushenkistä ja niiden torjumisesta. Aluehallintovierastojen (AVI) läänineläinlääkäreillä on paras näkemys eläintautilain nojalla torjuttavien zoonoottisten vesivälitteisiä infektioita aiheuttavien mikrobien esiintymisestä vedenmuodostumisalueilla sijaitsevilla eläintiloilla tai näiden tilojen lantaa tai lantatuotteita maanparannustarkoituksessa hyödyntävillä alkutuotantotiloilla.

Eläinlääketieteellinen tiedekunta huomauttaa, että tarkentavissa säädöksissä raakavesien riskinhallinnassa huomioitaviin paikkatietoihin olisi suotavaa sisällyttää eläintilojen jaloittelutarhat ja laitumet, alkutuotannon peltolohkot, sekä yhdyskuntien viemäriverkostokartat ja myös kiinteistöjen jätevesijärjestelmien sijainnit erityisesti niissä kohteissa, joissa on maasuodattamo ja johon panospuhdistamot puretaan.

Terveydensuojelulaki 19 b § Talousveden toimitusjärjestelmän riskienhallinta

Eläinlääketieteellinen tiedekunta toteaa, että tarkemmissa säädöksissä tai säädöksen soveltamisohjeissa on syytä esittää tavoitella veden hygieenisen laadun tarkailun muuttujista, seurantapisteistä, tarkkailutiheydestä ja tarvittavista toimenpiteistä havaittaessa epätavallisia muutoksia. Toimintajärjestelmän riskien hallinnan kulmakivi on vedentuotantoprosessin riittävä poistotehokkuus (yleensä 99.99% eli 4 logaritmia), jonka osalta uusi juomavesidirektiivi edellyttää poistotehon arviointia niillä vesihuoltolaitoksilla, joiden raakavedessä somaattisten kolifaagien määrä ylittää asetetun viitearvon.

Terveydensuojelulaki 19 c § Ensisijaisten tilojen vesilaitteistojen riskienhallinta

Eläinlääketieteellinen tiedekunta huomauttaa, että on epäselvää, minkä tähden hotelleja ja muita majoitustiloja esitetään ensisijaisiksi tiloiksi. Mikäli esitys perustuu esimerkiksi veden vähäiseen vaihtuvuuteen näissä rakennuksissa, tai rakennusten vesilaitteistojen huonokuntoisuuteen, tämän tulisi käydä ilmi perusteluissa.

Terveydensuojelulaki 20 § Talousveden laadun valvonta ja tiedottaminen

Ehdotetut muutokset ovat perusteltuja.

Terveydensuojelulaki 20 a § Talousveden välityksellä leviävän epidemian tai muun terveyshaitan ehkäiseminen

Eläinlääketieteellinen tiedekunta katsoo, että tässä kohdassa tulisi tarkentaa toimintatavat liittyen lämpimän käyttöveden kautta leviävän epidemian tai muun terveyshaitan ehkäisemiseksi, sillä terveydensuojelulain soveltamisalassa lämmin käyttövesi rajattiin talousveden määritelmän ulkopuolelle. Uimahallien ja kylpylöiden osalta tämä voi vaatia myös uima-allasvesistä annetun asetuksen STMa 315/2002 uudelleen tarkastelua ja päivittämistä erityisesti *Legionella*-bakteerin aiheuttamien infektioriskien osalta.

Terveydensuojelulaki 21 § Tietokokonaisuudet

On kannatettavaa, että uusien tietokokonaisuuksien osalta on varattu useita vuosia aikaa, ennen kuin tietokokonaisuuksien on oltava ensimmäistä kertaa laadittuna.

Terveydensuojelulaki 47 § Viranomaisen oikeus saada ja luovuttaa tietoja

Ei huomautettavaa.

Terveydensuojelulaki 49 a § Tutkimuslaboratoriot

Kuten aiempänä tässä lausunnossa kohtaan 3.1.1.6 liittyen on mainittu, olisi tarpeen selvittää ja poistaa syyt, minkä tähden kaikki talousveden valvontatutkimuksia tekevät tutkimuslaboratoriot eivät ole käyttäneet VATI –analyysitietojen siirtopalvelua. Esimerkiksi jos taustalla on jokin tekninen tietojärjestelmiin liittyvä syy, siihen tulisi etsiä yhteistä ratkaisua.

Terveydensuojelulaki 49 b § Tutkimuslaboratorioiden valvonta

Ei huomautettavaa.

Terveydensuojelulain liite

Kannatettava lisäys, joka on välttämätön rakennusten vesilaitteistojen riskinarvioinnin toteuttamiseksi.

Yleiset huomiot vesihuoltolaista

Esityksen mukaan pienet talousvettä tuottavat ja pienet jätevettä vastaanottavat laitokset jäisivät vesihuoltolain ulkopuolelle. Eläinlääketieteellinen tiedekunta huomauttaa, että vedenmuodostumisalueiden ja jakeluverkostojen riskinarvioinnissa on kuitenkin tarpeen olla tiedossa myös pienten jätevettä käsittelevien yksiköiden ja viemäriverkostolinjojen paikkatiedot ja toiminnan laajuus. Tämä tiedonsaantitarve tulee huomioida säädöskokonaisuudessa.

Vesihuoltolaki 3 § Määritelmät

Ei huomautettavaa.

Vesihuoltolaki 4 § Viranomaiset

Ei huomautettavaa.

Vesihuoltolaki 15 § Vesihuoltolaitoksen selvilläolo- ja tarkkailuvelvollisuus

Eläinlääketieteellinen tiedekunta huomauttaa, että tarkkailtavien muuttujien valinnasta tarkemmin säädettyä ja/tai ohjeistettaessa olisi syytä varmistaa veden hygieenisen laadun tarkkailun toteuttaminen ja ottaa kantaa vähintään esimerkkien tasolla muuttujien tarkkailutiheyteen ja tarvittaviin toimenpiteisiin muuttujille asetettujen viitearvojen ylittyessä. Raakaveden ottopisteen tarkkailun ohella on oleellista olla tietoinen myös vedentuotantoprosessin poistotehokkuudesta. Tämän osalta uusi juomavesidirektiivi edellyttää riittävän poistotehon arviointia niillä vesihuoltolaitoksilla, joiden raakavedessä somaattisten kolifaagien määrä ylittää 50 plakin muodostavaa yksikköä 100 ml:ssa. Mikrobiologisessa riskinarvioinnissa tyypillisesti hyväksyttäväksi katsottu poistoteho on 99.99% (4 logaritmia).

Vesihuoltolaki 16 § Tiedottamisvelvollisuus

Ei huomautettavaa.

Vesihuoltolaki 16 a § Asiakirjojen julkisuus

Ei huomautettavaa.

Vesihuoltolaki 20 d § Vesihuollon tietojärjestelmä

Ei huomautettavaa.

Ympäristönsuojelulaki 222 § Ympäristönsuojelun tietojärjestelmä

Eläinlääketieteellinen tiedekunta ehdottaa harkittavaksi tietojärjestelmien kehittämistä siten, että tiedot yhdyskuntien ja kiinteistöjen jätevesijärjestelmien ominaisuuksista ja viemäriverkostojen paikkatiedot voisivat olla aiempaa paremmin hyödynnettävissä talousvesien riskinarviointia ja -hallintaa suoritettaessa.

Markkinaevalvontalaki 1 § Soveltamisala

Esitys on kannatettava.

Olli Peltoniemi
dekaani

Marko Niemi
hallintopäällikkö

Tämä asiakirja on allekirjoitettu

Asian HY/3134/00.13.00/2022 asiakirja

Lista allekirjoittajista

Allekirjoittaja

Todennus